

КНИГОТЪРГОВИЯ

АКТУАЛЕН ПРОБЛЕМ НА ДИНАМИЧНОТО ВСЕКИДНЕВИЕ

Н. с. Татяна Дерменджиева, к. ф. н. Константина Недкова

Централизираната система за книгоразпространение се разпадна и държавната книготърговия е вече само една от формите на тази дейност със силно стеснен периметър. Частните фирми са преобладаващи.

Разви се процесът на преливане между издателската и книгоразпространителската дейност. Част от издателствата си изградиха собствена мрежа за разпространение и заедно с това ползват и участват в различни подобни форми.

Все още не е изградена система за книготърговия в истинския смисъл на думата, но нейните елементи са налице. Свидетели сме на изключително динамични процеси, протичащи през последните четири години. В първите две години се създадоха немалък брой частни фирми за книготърговия на едро и дребно, които впоследствие се развиха по различен начин: малка част от тях разширяват дейността си и в известен смисъл монополизират пазара, налагайки му еднотипност, други – натрупали капитал, започват да се занимават с книгоиздателска дейност, трети се обединяват или разделят. Не са малко и бързо отказалите се поради финансови и други причини. Тази нестабилност се отразява и върху възможността за информация за книгоразпространителската дейност.

В последните години започна и процес на окрупняване на средищата за книготърговия на едро – увеличават се книжните борси, които се утвърждават като най-перспективна форма.

Какви са предимствата на борсите за издателите? Улеснява се продажбата на едро, създава се възможност за контакти между тях, по-добри условия за избор на книги на повече издателства.

Книготърговията на дребно се представя от книжарската мрежа и уличната книготърговия, която възникна като израз на потребността от форми на директна книгопродажба основно в големите градове.

Панорамата на книжовния ни живот непрекъснато се променя – на мястото на големия брой закрити книжарници се появи едно специфично българско явление – уличната книготърговия. Напористи частни търговци избраха за работно място оживените централни улици, площади, спирки на транспортни средства, гари.

Сергииите, масите и щандовете с книги се настанаха заедно с павилионите за вестници и списания на най-оживените места в големия град и се превърнаха в своеобразни културни центрове.

Какви са предимствата на тази форма на книготърговия? Книгата е навсякъде, където биха искали да я купят, т. е. намалява се времето на купувача за търсене на книжарница, може да се получи информация за "топлиите" издания. Тези предимства за купувача-читател са налице, защото книготърговците работят с едни или няколко сходни по издавана литература издателства, стремят се да получат колкото се може по-обстойна информация за продукцията на съответното издателство.

Недостатъци: разполага с много малка площ, атмосферните условия влияят върху определен вид книги – книги с твърди корици, луксозни издания или скъпоструващи заглавия, което ограничава и тяхната продажба; предлагат се нови книги за срок не по-голям от седмица, т. е. рязко се съкращава времето за предлагане и продажба на едно заглавие.

Няма спор, че книжарниците са и ще бъдат винаги необходими, тъй като техните предимства не могат да се заменят от друга форма на книготърговия на дребно. Каквито и трудности да съществуват в изграждането на книжарската мрежа в цялата страна, убедени сме, че макар и с по-бавни темпове, този процес ще се развива. Голяма част от книжарите в държавните книжарници са на мнение, че много важен фактор за тяхното оцеляване е предоставянето им на свобода при подбора на

литература, установяване на преки договорни отношения с издателствата. Откриването на частни книжарници е затруднено главно от високите наеми на заеманите помещения. Въпреки всички трудности отделни издателства създават верига от книжарници първоначално в големите градове. Почти всички ВУЗ-ове също имат собствени книжарници, разположени на територията на съответния ВУЗ. Може би кооперирането на няколко издателства или книготърговски фирми за откриване на книжарници би тласнало напред този сравнително бавен процес. Казваме бавен, защото става дума за книжарници, в които се предлагат книги и периодични издания, заедно с книжарски пособия или само книги, докато частни книжарници за канцеларски пособия, ксероксни и др. подобни услуги има вече немало на брой.

Ще споменем и три форми на книгоразпространение, които са недостатъчно популярни в настоящия етап, главно поради финансови причини, но са перспективни от гледна точка на доказаната резултатност в други страни. Това са: книгопоща, абонаментна система и книготърговия по домовете.

Книготърговията трябва да се погледне от нов ъгъл – в контекста на другите културни дейности, превръщането ѝ в част от тях. Могат да се организират щандове за продажба на книги, да се ползват различни форми на информация и реклама на книги – в библиотеки, читалища, кинозалони, фойетата на театри, в музеи и училища. Такъв подход би бил особено полезен за малки селища, чиито жители в повечето случаи са лишени от възможността да купуват книги там, където живеят.

Това са някои от проблемите на книготърговията, които, както много процеси в нашето динамично ежедневие, подлежат на развитие и за решаването им са нужни обединяващите усилия на държавата, издателствата и книготърговците.

ИЗДАТЕЛСКИ НОВИНИ

«Международният панаир на книгата "София '95" ще се проведе в Националния дворец на културата от 15 до 19 ноември 1995 г. Ще се организира от Националния център за книгата при Министерството на културата съвместно с Асоциацията на българските книгоиздатели и НДК в столицата.

«Списание "ИЗДАТЕЛ" вече се радва на проявен интерес от страна на националните медии. Така в едно от декемврийските си излъчвания на "Ефир 2" (1994) в предаването "Книжна борса" бе оповестено излизането на първия брой на първото в страната списание за издателска дейност, като бяха обявени някои теми и материали за брой 1, 1995 г.

На 12 януари 1995 г. в младежкото предаване на "Радио Га-га" (програма Христо Ботев, 21-23 часа, водеща Анета Янакиева) с участието на отговорния редактор на сп. "ИЗДАТЕЛ" бяха коментирани целите и задачите на списанието.

«В началото на декември 1994 г. се появи второ преработено и допълнено издание "Справочник на издателства, редакции и печатници в България". Книгата се издава от Народна библиотека "Св. св. Кирил и Методий" и Център за национална библиография, под редакцията на н. с. Антоанета Тотоманова и н. с. Татяна Дерменджиева. На 380 страници текст авторите предлагат адреси и тематиката на издателства на книги; адреси на издатели и редакции на периодични издания; адреси на печатници. Материалът е предаден в азбучен ред на наименованията на издателствата, редакции и печатниците и лесно може да ориентира заинтересования читател, специалист, издател, книгоразпространител, библиотекар, печатар. За лесния достъп до желаната информация спомага и добре уредената система от показалци.

«Университетското издателство "Св. св. Кирил и Методий" – Велико Търново издаде каталог № 3, ноември – декември 1994 г., съдържащ нови заглавия от репертоара на издателството, анотации на излезли и подготвени за печат книги, предстоящи заглавия, периодика. Сред най-новата продукция са солидният научен сборник с твърда подвързия "Лингвистични студии", посветен на учените Кирил Мирчев, Стойко Стойков и Константин Попов; сборникът с материали по Патрология, Догматика и Етика "Вяра и живот" на богословите Иван Петев, Тотю Коев и Димитър Киров; сборникът документи "Планове и програми в националноосвободителното движение през Възраждането" на Георги Плетньов и Иван Стоянов; сборникът документи и материали "Българите от Украйна и Молдова (1941-1945)" – съставители Петър Тодоров и Благовест Нягулов в Трудове на ВТУ, том 31, книга 3; както и книгите "Сребърен век на руската литературна критика" (съст. Р. Кърпачева) и "Материална култура на Второто българско царство" (Т. Овчаров); "История на българския народ през XV-XVII в. в таблици, схеми, карти и тестове" (учебно помагало, авт. Ив. Тютюнджиев, Кр. Мутафова).